

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Asia Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86-88, 93-95 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytöstä ja valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista rajoituksista

Valmiuslaki

Valmiuslain 3 §:n 5 kohdan mukaan poikkeusoloja tämän lain mukaan ovat vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Valmiuslain 88 §:n 3 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella säättää, että kunta voi luopua lasten päivähoidosta annetun lain (nykyään varhaiskasvatuslaki 540/2018) mukaisen päivähoidon järjestämisvastuusta, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat järjestää lapsen hoidon muutoin.

Valmiuslain 109 §:n 1 momentissa tarkoitettu opetuksen ja koulutuksen järjestäjien opetus- ja muu toiminta voidaan keskeyttää tai sitä voidaan rajoittaa koko valtakunnan alueella. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien velvollisuutta järjestää opetus- ja muuta toimintaa sekä ateria-, kuljetus-, ja majoitusetuuksia voidaan valmiuslain 109 §:n 2 momentin mukaisesti rajoittaa koko valtakunnan alueella. Valmiuslain 109 §:n 1 momentin poikkeusoloissa opetus- ja kulttuuriministeriö voi enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan määrätä perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998), Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998), vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998), taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998), ammattikorkeakoululaissa (351/2003) ja yliopistolaissa (558/2009) säädetyn opetus- ja muun toiminnan keskeytettäväksi tai siirrettäväksi toiselle paikkakunnalle, jos se on välttämätöntä väestön siirtämisen tai oleskelu- ja liikkumisrajoitusten vuoksi taikka muutoin väestön suojaamiseksi. Jos jonkin alueen väestöä siirretään 121 §:n nojalla muualle, valtioneuvoston asetuksella voidaan säättää, että esi- ja perusopetuksen järjestämisestä siirretyille oppilaille vastaa tilapäisesti oppilaan asuinkunnan sijasta se kunta, jonka alueelle oppilas on siirretty.

Valmiuslain 109 §:n 2 momentin mukaan valmiuslain 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan välttämättömien opetus- ja koulutuspalveluiden turvaamiseksi rajoittaa 1 momentissa tarkoitettun toiminnan järjestäjälle säädettyä tai määrättyä opetus-

tai muun toiminnan järjestämisvelvollisuutta sekä velvollisuutta ateriat-, kuljetus- ja majoitusetuuksien järjestämiseen siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) 3 §:n 1 momentin estämättä lykätä ylioppilastutkinnon järjestämistä enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86-88, 93-95 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytöstä

Otsikossa mainitun asetuksen tavoitteena on säätää valmiuslain soveltamisen aloittamisesta ja valmiuslain sallimien toimivaltuuksien käyttöön ottamisesta.

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista rajoituksista

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan osalta on katsottu, että valmiuslain 109 § 1 momentissa opetus- ja kulttuuriministeriölle annettu toimivalta opetus- ja muun toiminnan keskeyttämiseksi ei olisi perusteltua pandemian tässä vaiheessa ja toimenpiteen yhteiskunnallisten kokonaisvaikutusten takia.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla on kuitenkin katsottu rajoitetumpia toimenpiteitä tarvittavan, jotta pandemian laajentumista voitaisiin rajata ja pandemiaan sairastuneiden määrää tasata pidemmälle aikavälille.

Tähän liittyen 17.3.2020 ovat aluehallintovirastot tartuntatautilain nojalla määränneet, että koulujen, oppilaitosten, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sekä kansalaisopistojen ja muun vapaan sivistystyön tilat suljetaan ja lähiopetus niissä keskeytetään.

Aluehallintovirastojen määräyksiin sisältyy myös poikkeuksia tilojen sulkemisen ja lähiopetuksen kiellon osalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on katsonut, että tartuntatautilain mukaisten päätösten lisäksi olisi tässä tilanteessa perusteltua valtioneuvoston asetuksella säätää varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjien lakisääteisten velvollisuuksien rajaamisesta aluehallintovirastojen päätöksiä tarkemmin. Soveltamisasetuksella on tarkoitus säätää siitä, mitkä palvelut koulutuksenjärjestäjän tulisi edelleen tässä tilanteessa tuottaa tai mitä asioita lähiopetuksen loppuessa tulee huomioida esimerkiksi opiskeluoikeuden jatkamispäätöksiä tehdessään. Lisäksi soveltamisasetuksen mukaan tietyille koulutuksen järjestäjille, esimerkiksi vapaa sivistystyö asetuksen 10 §:n mukaisesti, olisi omilla päätöksillään mahdollisuus siirtyä opetuksessaan esimerkiksi etäopiskeluun.